

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

В умовах сучасної економіки України, коли від наповнення бюджету залежить виконання не тільки економічних, але й соціальних програм розвитку, значення податкової політики поряд з бюджетною і кредитно-фінансовою об'єктивно зростає. Сьогодні у податковій сфері слід максимально використати наявні можливості для удосконалення податкової політики з тим, щоб при мінімальних втратах податкових надходжень у бюджет досягти пом'якшення протиріч у податкових відносинах і нарощування можливостей зростання податкової бази. На жаль, цей аспект вдосконалення податкових відносин практично не реалізований. Податки залишаються нейтральними до виконання стимулюючої розвитку економіки функції. Особливо чітко згадане протиріччя проявляється в процесі оподаткування фінансово-господарської діяльності банківських установ податком на прибуток. Чинний механізм встановлення валових доходів банківської установи значною мірою базується на правилах податкового обліку, які суттєво відрізняються від фінансового обліку.

Так, наприклад, згідно з Законом України “Про оподаткування прибутку підприємств” датою збільшення валових доходів кредитора від здійснення кредитно-депозитних операцій є дата нарахування процентів (комісійних) у строки, визначені кредитним (депозитним) договором. Таким чином, банківські установи зобов'язані формувати свої валові доходи, без врахування факту їх одержання. Однак негативні для банківської установи наслідки цього пункту, частково нівелююся п. 12.2 ст. 12 Закону, що регулює особливості покриття безнадійної заборгованості банками та небанківськими фінансовими установами.

Очевидно, це викликано тим фактом, що першою галуззю, в якій почався процес реформування бухгалтерського обліку, стала банківська система. Концепція побудови бухгалтерського обліку в банках, розроблена в 1995-1996 рр. Національним банком України, та втілена в життя починаючи з 1998 р., максимально наблизила облік у банках до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, звівши до мінімуму відмінності у формуванні фінансових результатів та результатів, визначених з метою оподаткування.

В той же час, в оподаткуванні результатів фінансово-господарської діяльності банківських установ наявний цілий ряд проблем, до числа яких, на наш погляд, слід віднести: виплати страхових премій на адресу пов'язаних із банками страхових компаній (дочірніх структур або акціонерних товариств з значною часткою в статутному капіталі банківської установи); віднесення на валові витрати страхових резервів, створених для відшкодування можливих втрат з одночасним страхуванням цих же ризиків у пов'язаних страхових компаніях тощо.

Стабільність в оподаткуванні прибутків банків – основа для зростання прибутковості їх роботи, що, як наслідок, веде до зниження

ризиковості банківської діяльності. У зв'язку з цим, виникає необхідність комплексного підходу до реформування оподаткування прибутку банків, який, на нашу думку, повинен включати такі складові: забезпечення стабільної правової бази стосовно податку на прибуток, її гармонізацію з законодавством, що регулює господарські відносини (в першу чергу, Цивільним та Господарським кодексами України, законодавством, що регулює банківську діяльність); зміну методів та принципів контролю за сплатою податку на прибуток, зміну взаємовідносин податкового органу з платником податку – комерційним банком; галузеве і регіональне диференціювання ставок оподаткування з метою узгодження різних груп економічних інтересів.

Врахування цих принципів при здійсненні реформування оподаткування банківської діяльності, одночасно з комплексною реформою системи адміністрування податку на прибуток в цілому дозволить надати банківській системі України достатнього рівня надійності, а відповідно – збільшить її можливості стосовно кредитування господарських суб'єктів.